

Trzeba pamiętać o wpisie do rejestru

Po założeniu spółki, jej zarząd lub wspólnicy zobowiązani są do zgłoszenia beneficjentów rzeczywistych założonej spółki.

PRZEMYSŁAW WIERZBICKI

partner, adwokat w KKLW Legal Kurzyński Wierzbicki

KRZYSZTOF WANECKI

aplikant adwokacki w KKLW Legal Kurzyński Wierzbicki

Już od 2019 roku w Polsce funkcjonuje wprowadzona ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu („Ustawa AML”) Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych („CRBR”). Zgodnie z Ustawą AML niemal wszystkie podmioty prowadzące działalność w Polsce są obowiązane do wprowadzania danych dotyczących beneficjentów rzeczywistych do CRBR. Pomimo upływu niemal czterech lat od wprowadzenia CRBR, nie wszyscy zobowiązani mają świadomość ciężącego na nich obowiązku.

Celem istnienia CRBR jest udostępnienie możliwie jak najbardziej aktualnych i precyzyjnych informacji o beneficjentach rzeczywistych, czyli osobach fizycznych sprawujących, poprzez posiadane uprawnienia, kontrolę i wywierających decydujący wpływ na działania podejmowane przez określone w

Ustawie AML podmioty. Chodzi tu przede wszystkim o osoby posiadające powyżej 25 proc. udziałów w danym podmiocie. Ma to istotne znaczenie dla zwalczania prania brudnych pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, poprzez uniemożliwienie przestępcom ukrycia swojej tożsamości w skomplikowanej strukturze korporacyjnej. Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego CRBR jest wynikiem implementacji unijnej dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu („IV dyrektywa AML”). Z uzasadnienia jej wprowadzenia wynika, że państwa członkowskie powinny zapewnić objęcie przepisami możliwie jak najszerszego zakresu podmiotów prawnych stworzonych na ich terytorium poprzez wpis do rejestru lub inny mechanizm. Efektem powyższego założenia jest objęcie obowiązkiem wpisu do CRBR nie tylko beneficjentów rzeczywistych spółek prawa handlowego, lecz również m.in. ustawowo zdefiniowane trusty, spółdzielnie, stowarzyszenia rejestrowe oraz fundacje (w tym wprowadzoną ustawą z dnia 7 lutego 2023 roku fundację rodzinną, która w rozumieniu Ustawy AML będzie traktowana jako trust).

Obowiązek wpisu i aktualizacji

Z ustawy AML wynika, że informacje podlegające wpisowi do CRBR obejmują: dane identyfikacyjne podmiotu obowiązującego do dokonania wpisu oraz dane identyfikacyjne beneficjentów rzeczywi-

stych tych podmiotów. Termin na wpis lub aktualizację danych w CRBR biegnie od wpisu lub zmiany w Krajowym Rejestrze Sądowym i wynosi 14 dni roboczych – o 7 dni roboczych więcej niż przed nowelizacją, która weszła w życie 10 listopada 2022 roku. Oznacza to, że po założeniu spółki, jej zarząd (w przypadku spółek kapitałowych) lub wspólnicy (przy spółkach osobowych) zobowiązani są do zgłoszenia beneficjentów rzeczywistych założonej spółki do CRBR w terminie 14 dni roboczych. Za niedopełnienie opisanego wyżej obowiązku zgłoszenia aktualizacji danych w CRBR albo podania danych niezgodnych ze stanem faktycznym Ustawa AML przewiduje w art. 153 ust. 1 karę pieniężną w wysokości do 1 000 000 zł. Jakkolwiek na pierwszy rzut oka realizacja ww. obowiązków wydaje się prosta, tak zdarza się, że już na tym etapie w praktyce mogą pojawiać się wątpliwości. W tym kontekście wypada zwrócić uwagę na przykład na trudności z jakimi można się spotkać przy określaniu beneficjenta rzeczywistego fundacji. Zdarza się bowiem, że nie wiadomo czy powinno się stosować przesłankę ogólną dotyczącą sprawowania kontroli, czy też należy posługiwać się przesłankami dotyczącymi np. trustu, którym fundacja nie jest, co może mieć realne konsekwencje dla podmiotu obowiązującego.

Od 31 października 2021 roku instytucje obowiązane tj. m.in. banki, fundusze inwestycyjne, zakłady ubezpieczeń, na podstawie wprowadzonego do Ustawy AML art. 61a powinny odnotowywać rozbieżności pomiędzy informacjami zgromadzonymi w CRBR, a ustalonymi przez nich informacjami o beneficjencie rzeczywistym i podejmować

czynności w celu wyjaśnienia rozbieżności. W przypadku wystąpienia wątpliwości instytucji obowiązanej co do prawidłowości wpisu beneficjenta rzeczywistego do CRBR może dojść do sytuacji, w której przykładowo bank nie podejmie współpracy z podmiotem, co do którego one występują.

Wzrost liczby spraw i kary

Pomimo wzrostu świadomości osób zobowiązanych do dokonania zgłoszenia danych w CRBR, wzrasta liczba prowadzonych przez organ nadzoru postępowań oraz wysokość nakładanych kar pieniężnych.

Przykładowo należy wskazać, że w 2022 roku do CRBR wpisanych było 86,87 proc. spośród zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym spółek jawnych (80,28 proc. w roku 2021), 96,22 proc. spółek komandytowych (94,12 proc. w roku 2021) oraz 74,01 proc. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (67,31 proc. w roku 2021). Niewielką poprawę daje się zauważyć również w dokonywaniu wpisów beneficjentów rzeczywistych do CRBR przez fundacje, stowarzyszenia rejestrowe oraz spółdzielnie (55 proc. w stosunku do 53 proc. w 2021 roku).

W zakresie naruszeń związanych z obowiązkiem dokonania zgłoszenia lub jego aktualizacji do końca 2022 roku wszczęto 406 postępowań administracyjnych. Najwięcej z nich, gdyż aż 334 dotyczyły braku zgłoszenia do CRBR (w 2021 roku takich postępowań było 93). Co raz więcej postępowań dotyczy również dokonania wpisu lub aktualizacji po upływie ustawowego terminu – 48 w stosunku do 11 z ubiegłego roku. Organ nadzoru zaczął również wszczynać postępowania w związku z dokonaniem zgłoszenia niezgodnego ze stanem fak-

tycznym – 23 postępowania w stosunku do 0 w 2021 roku.

Należy również zwrócić uwagę na wysokość wymierzanych przez organ nadzoru kar administracyjnych. W 2021 roku najwyższa kara wyniosła 35 000 zł, zaś w 2022 roku już 250 000 zł. Średnia wysokość kary dla spółki jawnej wyniosła w ubiegłym roku 6000 zł, dla spółki komandytowej 12 745,10 zł, a dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością 20 714,29 zł. Nie została ukarana żadna fundacja ani stowarzyszenie rejestrowe (dane ogólnodostępne).

Niezależnie od zwiększającej się świadomości przedsiębiorców i innych podmiotów obowiązanych do dokonywania wpisów i aktualizacji do CRBR w dalszym ciągu wiele podmiotów zaniechało wykonania tego obowiązku. W ostatnim roku zwiększyła się również liczba wszczynanych przez organ nadzoru spraw związanych z CRBR, a także wysokość wymierzanych przez niego kar. Nie można stwierdzić, że wyciągane względem podmiotów obowiązanych sankcje są bardzo dotkliwe, jednak pozwalają dostrzec tendencję, która może utrzymać się w kolejnych latach. Na chwilę obecną przed surowymi karami organu nadzoru przedsiębiorców bronią Wojewódzkie Sądy Administracyjne (np. Wyrok WSA w Bydgoszczy z 26 lipca 2022 sygn. akt: II SA/Bd 392/22, który uchylił decyzję nakładającą karę administracyjną na niedokonanie wpisu do CRBR). Nie oznacza to jednak, że orzecznictwo sądów administracyjnych nie może się zmienić na niekorzyść podmiotów obowiązanych. Z tego względu przedsiębiorcy (oraz inne podmioty zobowiązane) powinni pamiętać o obowiązku dokonania terminowego wpisu do CRBR oraz jego terminowej aktualizacji. /©©